

тлумачення трагедії Есхіла «Прометей закутий», де «арабійців» (український переклад Б.Тена) названо «арийцями». Разом із «арийським миром» Г.Рачинського і «руським миром» В.Путіна вони стають знаками сучасної ідеології Росії.

Література:

1. Вилламовиц-Меллендорф фон У. Возражения против «Рождения трагедии» Ф. Ницше / У. фон Вилламовиц-Меллендорф. – Режим доступу до ресурсу : <http://nietzsche.ru/look/xix/polemika/rohdel1/>
2. Выжлецов П. Предпосылки анализа книги «Рождение трагедии» Ф. Ницше / П. Выжлецов. – Режим доступу до ресурсу : <http://nietzsche.ru/look/xxc/estetika/vuglecov-predposulki/>
3. Иванов В. Эллинская религия страдающего бога / В. Иванов. – Режим доступу до ресурсу : http://www.rvb.ru/ivanov/l_critical/2_eshill/toc.htm
4. Игнатенко А. С. Интерпретация идей Фридриха Ницше во французской философии второй половины XX века: Фуко, Делёз, Деррида : Автореферат дис. ... кандидата философских наук: 09.00.03 / А. С. Игнатенко. – Москва, 2008. – 23 с.
5. Ларюэль М. Арийский миф – русский взгляд / Пер. с фр. Д. Баюка // Марлен Ларюэль. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.sunhome.ru/philosophy/13260>
6. Ліфінцева Т. Про тлумачення інтерпретацій: Діоніс і діонісієвство у філософії Ніцше // Т. Ліфінцева. – Часопис «Ї». – Ч. 82. – 2015. – Режим доступу до електронного ресурсу : http://www.ji.lviv.ua/n82texts/Pro_tlumachennya_interpretacij.htm
7. Лосев А. Ф. Очерки античного символизма и мифологии / А. Ф. Лосев. – М. : Мысль, 1993. – 960 с.
8. Ніцше Ф. Народження трагедії // Пер. з нім. О.Фешовця // Фрідріх Ніцше. Повне зібрання творів. – Л. : Астролябія, 2004. – Т. 1. – С. 11–128.
9. Ницше Ф. Рождение трагедии, или Эллинизм и пессимизм // Пер. с нем. Г. А. Рачинского // Ф. Ницше. – Сочинения: В 2 тт. – М. : Мысль, 1990. – Т.1. – С. 47–156.
10. Ницше Ф. Полное собрание сочинений: в 13 т. / Пер. с нем. А. Михайлова // Ф. Ницше. – Т.1/1 : Рождение трагедии. Из наследия 1869 – 1873 гг. – М. : Культурная революция, 2012. – 416 с.
11. Никонов В. Отношение к стране... / В. Никонов. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.duma.gov.ru/news/273/646438/>
12. Рагозина З. А. Древнейшая история Востока. История Индии времен Риг-Веды / З. А. Рагозина. – Т. IV. – С.-Петербург, 1905. – 500 с.
13. Россиус А. «Ранний Ницше в свете позднего: «Рождение трагедии» / А. Россиус. – Режим доступу до ресурсу : <http://nietzsche.ru/media/lecture/bibliodost/rossius/>
14. Тейлор И. Происхождение арийцев и доисторический человек / И. Тейлор. – Режим доступу до ресурсу : http://bookap.info/okolopsy/teylor_slavyane_i_ariyskiy_mir/gl3.shtm
15. Хаустов Д. «Вчера был Дионис, а сегодня – мещанская посредственность» / Д. Хаустов. – Режим доступу до ресурсу : <http://nietzsche.ru/project/studium/lekture/dhaustov/>
16. Эсхил. Прикованный Прометей. Пер. с гр. А.Пиотровского // Эсхил. Софокл. Трагедии. – М. : «Классик», 2001. – С. 109–152.
17. Αἰσχύλου. Προμηθεὺς Δεσμώτης // Режим доступу до ресурсу : http://www.ae-lib.org.ua/texts-c/aeschylus_prometheus_bound_gr.htm
18. Nietzsche F. Die Geburt der Tragödie / Friedrich Nietzsche. – Режим доступу до електронного ресурсу : <http://www.nietzschesource.org>
19. Див. Schlegel Victor. Hermann Grassmann. Sein Leben und seine Werke. – Leipzig, 1878. – 80 s.

УДК 811.161.2(07):81'271

О. М. Калига, С. І. Поворознюк,

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, м. Київ

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЇ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

У статті окреслено коло методологічних проблем, пов'язаних із викладанням української мови як іноземної; доведено доцільність використання лінгвокультурного підходу в процесі навчання іноземців української мови; обґрунтовано ефективність такого підходу.

Ключові слова: лінгвокультурологія, лінгвокультурна інформація, українська мова як іноземна, методи навчання мови.

THE DEVELOPMENT OF COMMUNICATIVE AND CULTURALLY DIRECTION OF TEACHING UKRAINIAN AS A FOREIGN LANGUAGE

The range of issues related to teaching Ukrainian as a foreign language were outlined in the article. In particular, the attention was paid to the need to develop communicative and culturally direction of teaching Ukrainian as a foreign language. This direction is implemented through the creation of knowledge about the culture within the subject that is studied under the program and a number of skills to operate this knowledge (formation of linguistic and cultural competence). Besides denotative (subject-logical) values linguistics considers the full range of associations that arise in the mind of the speaker in the perception of speech, phraseologism, image, etc. Therefore, it is important to linguodidactic aspect taking into account the basic units of culture (linguistic and cultural linguistic unit) from the lexical to the text level. Using cultural linguistics in teaching Ukrainian as a foreign language we introduce foreign students with linguistic units on the background image, similar to that formed in the minds of the Ukrainian people. Also the essence of of linguistic and cultural commentary was revealed in the article; the selection criterias of fragments Ukrainian culture to foreigners study was defined the principles of attracting linguistic and cultural information to teaching Ukrainian as a foreign language was formulated.

Keywords: cultural linguistics, linguistic and cultural information, Ukrainian as a foreign language, methods of learning language.

ПЕРСПЕКТИВЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ЛИНГВОКУЛЬТУРНОГО ПОДХОДА В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАНЦЕВ УКРАИНСКОМУ ЯЗЫКУ

В статье очерчен круг методологических проблем, связанных с преподаванием украинского языка как иностранного; доказана целесообразность использования лингвокультурного подхода в процессе обучения иностранцев украинскому языку; обосновывается эффективность такого подхода.

Ключевые слова: лингвокультурология, лингвокультурная информация, украинский язык как иностранный, методы обучения языку.

Постановка проблеми. На сьогодні провідною тенденцією в методиці навчання іноземних мов, включно й української як іноземної, є орієнтація на міжнародні (європейські) стандарти, відповідно до яких студент повинен володіти знаннями та вміннями, достатніми для користування мовою в різних ситуаціях. Проте практика свідчить, що чинні методики

ці знання та вміння формують у студентів не достатньою мірою. Крім того, сучасна методика викладання української мови як іноземної перебуває ще на етапі формування й пошуку ефективних шляхів реалізації своїх завдань, хоча на сьогодні вже має низку напрацювань (дослідження І. Кочан [3], Т. Кудіної [4], Д. Мазурик [5], Н. Чаграк [9] та інших). У зв'язку з цим і виникає потреба пошуку нових підходів і методів навчання студентів-іноземців української мови, зокрема розробки комунікативно й культурологічно спрямованого викладання української мови як іноземної.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Вивчення застосування культурно-маркованої інформації в методиці викладання іноземних мов досліджується, починаючи з 70-их рр. XX ст. у межах лінгвокраїнознавчого підходу, який спрямований головним чином на акультуризацію мовця. Проте, як зазначає Н. Чаграк, уже в 90-ті рр. у методичній літературі стає помітною недостатність лінгвокраїнознавчого підходу, який обмежує об'єкт вивчення переважно лексичними національно-маркованими засобами, що унеможливує «глибоке проникнення у світ носіїв мови та їхньої культури» [9]. Останні дослідження в галузі лінгвометодики свідчать про необхідність включення додаткових підходів співвивчення мови й культури в практику викладання іноземних мов, зокрема лінгвокультурологічного. Цей підхід, на відміну від попередніх, реалізується через формування знань про культуру в межах теми, яка вивчається згідно з програмою, та низку вмінь оперувати цими знаннями, тобто через формування лінгвокультурологічної компетенції [9].

Метою лінгвокультурології є вивчення мовних одиниць, які найбільш яскраво відображають національні особливості культури народу – носія мови – та середовище його існування. Цілеспрямоване використання даних лінгвокультурологічних досліджень у процесі навчання іноземної мови є важливим, як зазначає Л. Мацько, завдяки усвідомленню «надзвичайно важливої ролі національних мов у збереженні етнічної пам'яті, національних культур, що й допомагає народам в умовах інтенсивної глобалізації утримуватися в межах власної ідентичності» [6, с. 366]. Крім денотативного (предметно-логічного) значення, лінгвокультурологія розглядає весь комплекс асоціацій, які виникають у свідомості носія мови та культури при сприйманні слова, фразеологізму, образу тощо.

Метою статті є окреслити коло завдань, які пов'язані з використанням лінгвокультурної інформації при викладанні української мови як іноземної, довести доцільність застосування лінгвокультурологічного підходу при викладанні не лише української як рідної, а і як іноземної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. При використанні лінгвокультурології в навчанні української мови як іноземної відбувається ознайомлення студента-іноземця з мовною одиницею на фоні образу, аналогічного тому, що сформований у свідомості носія мови та культури. Такі образи утворюються на базі національно-кодифікованих асоціацій. Лінгвокультурологічний підхід, таким чином, ставить за основну мету формування в іноземців української лінгвокультурної компетенції. Лінгвокультурна компетенція розуміється як «знання базових елементів культури (національних звичаїв, традицій, реалій тощо) країни, мовою котрої здійснюється комунікація; здатність мовця виявляти у мові країнознавчу інформацію і користуватись нею з метою досягнення запланованої комунікативної мети» [1], що передбачає оперування аналогічними образами в свідомості мовця та слухача так, як це відбувається при спілкування між собою носіїв української мови.

У межах лінгвокультурологічного підходу навчання української мови як іноземної особливого значення набуває культурна одиниця, що репрезентує насамперед національно-культурну інформаційну складову, яка виявляється у вербалізованій формі. Культурна одиниця представлена лінгвокультуремою, що включає сегменти не тільки мовного значення, але й культури (позамовного культурного сенсу). На відміну від слова (чи іншої мовної одиниці), лінгвокультурема нерозривно пов'язана з позамовним культурним середовищем. Тому слово-сигнал неминуче активує в свідомості носія мови не лише предметно-логічне значення, але й усю сукупність культурних асоціацій.

Основними поняттями лінгвокультурології зазвичай вважають культурний концепт, константи культури, культурні установки, код культури, культурну конотацію, культурний простір, мовну картину світу, мовну особистість. У науковій лінгвістичній літературі їм дається вичерпне тлумачення, хоч про деякі з цих термінологем ще не склався усталений погляд у науковому середовищі. В аспекті лінгводидактики важливим є врахування основних одиниць лінгвокультури, або лінгвокультурем, від лексичного до текстового рівня. Результати останніх досліджень у лінгвокультурології показують, що культурна інформація може бути подана лінгвокультуремами чотирма способами: через культурні семи, культурний фон, культурні концепти і конотації. **Культурні семи** – дрібніші й універсальніші, ніж слово, семантичні одиниці, семантичні ознаки. Наприклад, у слова «постоли» можна виділити культурну сему «селянське взуття, плетене з лика». **Культурний фон** – характеристика номінативних одиниць (слів і фразеологізмів), які позначають явища соціального життя й історичні події та для декодування потребують фонових знань. Наприклад, для декодування фразеологізму «пропав, як швед під Полтавою» потрібні знання про причини, наслідки й учасників Полтавської битви. **Культурні концепти** – базові одиниці картини світу, які мають екзистенційну вагомість як для окремої мовної особистості, так і для лінгвокультурної спільноти в цілому. Зокрема, до ключових концептів української культури належать такі абстрактні назви, як *воля, доля, слава* та інші. **Культурна конотація** – це інтерпретація денотативного або образно-мотивованого аспектів значення в категоріях культури. Така культурно-маркована конотація виникає як результат інтерпретації асоціативно-образної фразеологічної єдності чи метафори через співвіднесення її з культурно-національними еталонами і стереотипами. Таким чином, співвіднесення з тим чи іншим культурним кодом є змістом культурно-національної конотації.

Безперечно, найбільш репрезентативним у лінгвокультурному аспекті є лексичний рівень мови. До складу лексичних одиниць, що характеризуються яскраво вираженою національно-культурною семантикою й мають бути враховані при вивченні української мови як іноземної, належать: 1) реалії – назви предметів чи явищ, характерних для української культури й відсутніх в інших; а також національно специфічні власні назви; 2) конотативна лексика – слова, які вирізняються культурно специфічними асоціаціями, що склалися історично; 3) фонові лексика – українські назви предметів і явищ, які мають аналоги в інших культурах, але відрізняються українськими національними особливостями функціонування, форми, призначення та ін.

Найвиразніше виявляють національно-культурні особливості мовної системи фразеологічні одиниці, лексеми в яких виступають не ізольовано, а в сталих поєднаннях, що зберігають і передають широкий спектр уявлень етносу про світ. Фразеологічна система національної мови зберігає у вербалізованому вигляді систему цінностей і стереотипів, загальноприйнятих у культурі та традиціях народу. Тому для лінгвокультурного аспекту навчання української мови як іноземної важливими є також фразеологізми, у яких відображається національна своєрідність історії, культури, традиційного способу життя українського народу.

Вибір репрезентованих в українській мові фрагментів культури для вивчення іноземцями – складне та не вирішене завдання лінгвометодики. Проте можна окреслити низку критеріїв, за якими вони можуть добиратися: 1) критерій культурологічної і країнознавчої цінності; 2) критерій типовості; 3) критерій сучасності і загальновідомості фонових країнознавчих знань у середовищі носіїв української мови; 4) тематичний критерій – відбір фонових країнознавчих знань відповідно до тематики, передбаченої програмою.

Лінгвокультурна інформація є «сукупністю культурно-маркованих знань та уявлень носіїв певної культури, репрезентованою в мовних одиницях, текстах, формах комунікативної поведінки, різних семіотичних системах» [8, с. 318]. Джерелами такої інформації є історичні та суспільні події, національні звичаї, традиції, побутове життя, особливості релігійного віровчення та міфологічного світогляду українського народу. Основною формою вияву лінгвокультурної інформації є текст, який репрезентує комплекс національно-культурних кодів, що трактуються носіями мови відповідно до їхніх національно-ментальних настанов. У сучасній лінгвометодиці текст розуміється як «методично доцільний, автентичний фрагмент певного культурно-мовного простору, в межах якого модулюється культурно-мовна взаємодія за допомогою керованої текстової діяльності та забезпечується оволодіння іншомовною культурою й іноземною мовою» [2, с. 236]. Під час навчання української мови як іноземної будь-який текст є джерелом історичної, соціальної чи культурної інформації, а отже, вимагає коментування. Лінгвокультурне коментування полягає у роз'ясненні незрозумілих студентові-іноземцеві значень лінгвокультурем, що є вербальними репрезентантами історичних фактів, соціальних подій, імен і прізвищ людей, назв міст, вулиць та інших об'єктів навколишньої дійсності, а також розкриває особливості трактування літературних алюзій і національно-культурних асоціацій.

При залученні лінгвокультурної інформації до викладання української як іноземної варто керуватися двома основними принципами: 1) принципом функціональності, який передбачає необхідність активного використання одиниць із національно-культурною семантикою, фонових знань, норм мовного етикету в процесі спілкування; 2) принцип залучення рідної культури і чіткої диференціації з нею для попередження мовної і лінгвокраїнознавчої інтерференції.

Висновки та перспективи використання результатів дослідження. Використання лінгвокультурної інформації у навчанні української мови як іноземної виконуватиме важливе завдання формування «полікультурної» мовної особистості, здатної будувати міжкультурні та міжмовні паралелі явищ; сприятиме формуванню комунікативної компетенції в актах міжкультурної комунікації, передусім через адекватне мовлення співрозмовника і сприймання оригінальних текстів, які розраховані на носіїв мови. Перспективність подальших досліджень полягає у необхідності теоретико-методологічного обґрунтування основних засад навчання української мови в її культуруноносних функціях як важливого чинника формування в іноземців мовної соціоактивності.

Література:

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації [Електронний ресурс] / Ф. С. Бацевич. – К. : Довіра, 2007. – 205 с. – Режим доступу : <http://terminy-mizhkult-komunikacii.wikidom.com/k>
2. Воробйова І. А. Основи лінгвокраїнознавства: навчальний посібник / І. А. Воробйова. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2014. – 272 с.
3. Кочан І. Нові освітні технології в практиці викладання української мови як іноземної / І. Кочан // Теорія і практика викладання української мови як іноземної : зб. наук. праць. – Львів, 2008. – Вип. 3. – С. 14–20.
4. Кудіна Т. М. Українська мова як іноземна (початковий курс) / Т. М. Кудіна. – К. : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – 334 с.
5. Мазурик Д. В. Державний стандарт з української мови як іноземної (від теорії до практики) / Д. В. Мазурик // Теорія і практика викладання української мови як іноземної: зб. наук. праць. – Львів, 2010. – Вип. 5. – С. 10–14.
6. Мацько Л. І. До питання про лінгвокультурологічну компетенцію / Л. І. Мацько // Мацько Л. І. Українська мова в освітньому просторі. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2009. – С. 365–369.
7. Ніколаєва С. Ю. Сучасні тенденції навчання іноземних мов студентів мовних спеціальностей / С. Ю. Ніколаєва // Інноваційні підходи до навчання іноземних мов та культур у новому тисячолітті: тези доповідей на міжнародній науково-методичній конференції (20 вересня 2002 року, Дніпропетровськ). – Дніпропетровськ : Видавництво ДУЕП, 2002. – С. 24–27.
8. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля – К, 2010. – 844 с.
9. Чаграк Н. І. Лінгвокультурологія як важливий напрям навчання іноземних мов професійного спілкування [Електронний ресурс] / Н. І. Чаграк. – Режим доступу : <http://book.net/index.php?p=achapter&bid=20169&chapter=1>

УДК 378.6:62.016:811.161.2

Н. О. Лисенко,

Національний фармацевтичний університет, м. Харків

ЗАСТОСУВАННЯ ФОРУМІВ І ЧАТІВ ПРИ ДИСТАНЦІЙНОМУ ВИКЛАДАННІ МОВНИХ ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМ-ІНОЗЕМЦЯМ

У статті узагальнено досвід використання форумів і чатів у структурі дистанційного курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)» для підвищення рівня мовної компетентності студентів-іноземців.

Ключові слова: дистанційний курс, тьютор-філолог, навчальний форум.

USING OF FORUMS AND CHATS IN DISTANCE TEACHING OF LINGUISTIC DISCIPLINES FOR FOREIGN STUDENTS

This article generalizes the experience of the professors for the Department of Ukrainian Language and Latin at the National University of Pharmacy on creation and introduction of the distance course on subject «Ukrainian Language (in professional field) and he experience of using forums and chats in the structure of distance course to improve the level of linguistic competence of the foreign students. The example of the educational forum «Globalization of society is a new threat for vulnerable languages». It is proven that to involve the students into the discussion the tutor should use all possible motivators, such as chose an interesting subject to discuss, to illustrate the interesting material. The use of the base-pictures and quotations to draw the students' attention will not be excessive. It determines the tutor's role in distance education and details the demands to the personne of a tutor-philologist and his functions.

Key words: distance course, tutor-philologist, educational forum.

ПРИМЕНЕНИЕ ФОРУМОВ И ЧАТОВ ПРИ ДИСТАНЦИОННОМ ПРЕПОДАВАНИИ ЯЗЫКОВЫХ ДИСЦИПЛИН СТУДЕНТАМ-ИНОСТРАНЦАМ

В статье обобщен опыт использования форумов и чатов в структуре дистанционного курса «Украинский язык (профессиональной направленности)» для повышения уровня языковой компетентности студентов-иностранцев.

Ключевые слова: дистанционный курс, тьютор-филолог, учебный форум.